

บทที่ 5

สรุปผลการวิจัย อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัยเพื่อศึกษาภาพลักษณ์ของภาควิชาหลักสูตรและการสอนด้านบุคลิกภาพของอาจารย์และหลักสูตรและการสอนตามทัศนะของนิสิตปัจจุบันและศิษย์เก่า และเพื่อเปรียบเทียบทัศนะของนิสิตจำแนกตามเพศและประเภทของนิสิต และศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาพลักษณ์

กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา ได้แก่ นิสิตระดับปริญญาตรีและปริญญาโททั้งศิษย์ปัจจุบันและศิษย์เก่าจำนวน 158 คน

เครื่องมือที่ใช้รวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่าที และค่าร้อยละ

ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังต่อไปนี้

1. ภาพลักษณ์ของภาควิชาด้านบุคลิกภาพของอาจารย์ตามทัศนะของนิสิตปริญญาตรีปัจจุบันทั้งชายและหญิงอยู่ในระดับมาก คือ แต่งกายสุภาพเรียบร้อยเหมาะสมกับกาลเทศะ พุดจาสุภาพ มีธรรมาศัยไมตรีต่อศิษย์ มีความรับผิดชอบ ยึดมั่นในศีลธรรมอันดี และรักษาชื่อเสียงเกียรติยศวิชาชีพ ส่วนที่อยู่ในระดับปานกลาง คือ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีอารมณ์มั่นคง มีความยุติธรรม มีมนุษยสัมพันธ์และให้โอกาสแก่ศิษย์

2. ภาพลักษณ์ด้านหลักสูตรและการสอนตามทัศนะของนิสิตปริญญาตรีปัจจุบันทั้งชายและหญิงอยู่ในระดับมาก คือ เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการสอนและยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย ส่วนที่อยู่ในระดับน้อย จัดวิชาเลือกให้เป็นไปตามความต้องการระดับปานกลาง ความมุ่งมั่นในการพัฒนาภาควิชา การเขียนเอกสารตำราการวิจัยและการรับเชิญเป็นวิทยากร

3. ภาพลักษณ์ด้านบุคลิกภาพของอาจารย์ตามทัศนะของนิสิตปริญญาตรีศิษย์เก่าชายอยู่ในระดับปานกลาง ข้อที่อยู่ในระดับมาก คือ การแต่งกายสุภาพเรียบร้อยและเหมาะสมกับกาลเทศะและมีมนุษยสัมพันธ์ นิสิตเก่าหญิงมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากด้านการแต่งกาย

สุขภาพเรียบร้อย พุดจาสุขภาพ มีมนุษยสัมพันธ์ การวางตนเป็นที่เคารพนับถือและรักษาชื่อเสียงเกียรติยศต่อวิชาชีพ และรับผิดชอบต่อหน้าที่ ข้อที่อยู่ในระดับปานกลาง คือ การรักษาความลับของศิษย์ อารมณ์มั่นคง และความตั้งใจให้คำปรึกษา

4. ภาพลักษณ์ด้านหลักสูตรตามที่เสนอของนิสิตปริญญาตรีศิษย์เก่าชายอยู่ในระดับปานกลาง ในด้านเนื้อหาที่สอนทันสมัย จำนวนหน่วยกิตเหมาะสม หลักสูตรตรงกับความต้องการผู้เรียนและสังคม อยู่ในระดับน้อย คือ การใช้เทคนิคการสอนแบบบรรยาย การจัดวิชาเลือกตรงกับความต้องการของผู้เรียน นิสิตหญิงเห็นว่าภาพลักษณ์อยู่ในระดับมากเกี่ยวกับเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วม การยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย อยู่ในระดับน้อย คือ การเขียนเอกสารตำรา การใช้เทคนิคการสอนแบบบรรยาย

5. ภาพลักษณ์ด้านบุคลิกภาพตามที่เสนอของนิสิตปริญญาโทปัจจุบันชายและหญิงอยู่ในระดับปานกลาง สำหรับนิสิตชายเห็นว่าอยู่ในระดับมาก คือ มีลักษณะเป็นผู้นำทางวิชาการและแต่งกายสุขภาพเรียบร้อย ระดับปานกลางคืออหยาตย์ไมตรีต่อศิษย์ และมีความตั้งใจในการให้ความช่วยเหลือหรือให้คำปรึกษา นิสิตหญิงเห็นว่าอยู่ในระดับปานกลางอันดับแรก คือ แต่งกายสุขภาพเรียบร้อย ระดับน้อย คือ อารมณ์มั่นคง ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และมีความซื่อสัตย์

6. ภาพลักษณ์ด้านหลักสูตรและการสอนตามที่เสนอของนิสิตปริญญาโทปัจจุบันชายอยู่ในระดับปานกลาง คือ หลักสูตรตรงกับความต้องการของผู้เรียนและสังคม ระดับน้อย คือ การสอนยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง การเขียนเอกสารตำราเรียนและจัดวิชาเลือกตรงกับความต้องการของผู้เรียน นิสิตหญิงเห็นว่าอยู่ในระดับน้อย ระดับปานกลาง คือ การถ่ายทอดความรู้ การใช้เทคนิคการบรรยายและการเป็นแบบอย่าง ส่วนที่อยู่ในระดับน้อย คือ วิชาเลือกที่เปิดสอนและจำนวนหน่วยกิตเหมาะสม

7. ภาพลักษณ์ด้านบุคลิกภาพของครูตามที่เสนอของนิสิตปริญญาโทศิษย์เก่าชายและหญิงอยู่ในระดับปานกลาง คือ แต่งกายสุขภาพเรียบร้อย ความตั้งใจให้ความช่วยเหลือ ยึดมั่นในศีลธรรมอันดี รับผิดชอบต่อหน้าที่

8. ภาพลักษณ์ด้านหลักสูตรและการสอนตามที่เสนอของนิสิตปริญญาโทศิษย์เก่าชายและหญิงอยู่ในระดับปานกลาง นิสิตชายเห็นว่าอยู่ในระดับมาก คือ เนื้อหาวิชาที่สอนทันสมัยเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ระดับน้อย คือ การจัดวิชาเลือกตรงกับความต้องการผู้เรียน การยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นแบบอย่างที่ดี การปลูกฝังวินัยและคุณธรรม การยึดมั่นในการปกครองระบอบประชาธิปไตย และมีวิสัยทัศน์กว้างไกล

9. เปรียบเทียบทักษะของนิสิตปริญญาตรีและปริญญาโททั้งปัจจุบันและศิษย์เก่าที่มีต่อบุคลิกภาพของอาจารย์และหลักสูตรการสอนระหว่างเพศชายและหญิง ไม่พบความแตกต่างกัน ยกเว้นทักษะของนิสิตปริญญาตรีศิษย์เก่าชายและหญิงแตกต่างกัน ($p < .05$)

10. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของภาควิชาด้านบุคลิกภาพของอาจารย์ตามทักษะของนิสิตทุกระดับทั้งเพศชายและหญิงเห็นว่า ควรรับฟังความคิดเห็นของนิสิต ใ้วาจาสุภาพ และเหมาะสม ไม่ควรมีอคติและขาดความยุติธรรม ด้านหลักสูตรการสอนเห็นว่าควรเปิดวิชาเลือกให้มากขึ้น การสอนควรยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และปรับปรุงหลักสูตรให้ทันสมัยสอดคล้องกับการนำไปใช้

อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้นำประเด็นสำคัญมาอภิปรายดังนี้

1. ภาพลักษณ์ของภาควิชาหลักสูตรและการสอนด้านบุคลิกภาพของอาจารย์ตามทักษะของนิสิตพบว่า อาจารย์ส่วนใหญ่แต่งกายสุภาพเรียบร้อยถูกตามกาลเทศะ เป็นผู้นำทางวิชาการ มีอริยาบถไมตรีต่อศิษย์ รักษาชื่อเสียงเกียรติยศต่อวิชาชีพ มีมนุษยสัมพันธ์ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากอาจารย์ในมหาวิทยาลัยเป็นผู้มีประสบการณ์จะต้องประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นตัวอย่างของศิษย์ ซึ่งศึกษาทางวิชาชีพครูสอดคล้องกับข้อสรุปของทบทวนมหาวิทยาลัย (ม.ป.ป., หน้า 39) ได้สรุปเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของอาจารย์ว่าเป็นผู้แต่งกายสุภาพเรียบร้อย วางตัวน่านับถือในสังคม มีความรับผิดชอบสูง มีความประพฤติดี มีความรู้ความเชี่ยวชาญโดยเฉพาะสาขา จินดา ศรีญาณลักษณ์ (2536, หน้า 16) ได้ศึกษาเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของอาจารย์ในมหาวิทยาลัยว่าเป็นผู้ยึดมั่นในจรรยาบรรณของครูและประพฤติปฏิบัติให้ลูกศิษย์เคารพยกย่อง สรรเสริญ เทอดทูน

นิสิตบางส่วนเห็นว่าอาจารย์ในภาควิชาหลักสูตร ยังมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ไม่มากนัก มักแสดงอารมณ์ต่อศิษย์ มีความจริงใจช่วยเหลือศิษย์น้อยไป ทั้งนี้อาจเนื่องจากอาจารย์มีความมุ่งหวังให้นิสิตเป็นผู้แสดงความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ออกมามากกว่าที่อาจารย์จะแสดงออกเสียเอง เพราะการเรียนการสอนในปัจจุบันมุ่งเน้นให้นิสิตเป็นศูนย์กลางจึงส่งเสริมให้เป็นผู้กล้าคิดกล้าทำ ส่วนการแสดงอารมณ์ต่อศิษย์และมีความจริงใจช่วยเหลือให้คำปรึกษาศิษย์น้อยไปนั้น อาจารย์อาจมีความมุ่งหวังต่อนิสิตมากเกินไป ผลที่นิสิตแสดงออกมาในด้านการเรียนการสอนจึงไม่เป็นไปตามที่อาจารย์มุ่งหวังไว้ก็ได้ อนึ่งอาจเนื่องจากอาจารย์บางคนเท่านั้นที่แสดงอารมณ์ต่อศิษย์ไม่จริงใจที่จะให้ความช่วยเหลือ ซึ่งสอดคล้องกับข้อสรุปของทบทวนมหาวิทยาลัย (ม.ป.ป.) ได้ศึกษาเกี่ยวกับบุคลากรในระบบอุดมศึกษาเกี่ยวกับภาพลักษณ์ของอาจารย์จากบุคลากรภายใน

มหาวิทยาลัยและภายนอกมหาวิทยาลัยมีความเห็นตรงกันว่า ถึงแม้อาจารย์จะมีความรู้ดี มีมนุษยสัมพันธ์ มีความเชื่อมั่นในตนเองสูง ได้รับการยกย่องจากสังคม แต่ภาพที่อาจารย์มหาวิทยาลัยเป็นปูชนียบุคคลนั้นลดลง

ถ้าสำหรับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับภาพลักษณ์ด้านบุคลิกภาพของอาจารย์ นิสิตเห็นว่าควรรับฟังความคิดเห็นของนิสิตใช้วาจาสุภาพเหมาะสม ไม่ควรมีอคติและขาดความยุติธรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้อเสนอแนะของนิสิตนั้นมีเพียง 19 คน จากจำนวนทั้งหมด 84 คน คิดเป็นร้อยละ 22.62 แต่เป็นที่น่าสนใจรับฟังเพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขต่อไป

2. ด้านหลักสูตร-การสอน นิสิตส่วนมากมีทัศนคติต่อหลักสูตร-การสอนอยู่ในระดับปานกลางถึงระดับมาก ในเรื่องเปิดโอกาสให้นิสิตมีส่วนร่วมในการเรียนการสอน หลักสูตรตรงกับความต้องการของผู้เรียนและสังคม เนื้อหาค่อนข้างทันสมัย ทั้งนี้อาจเนื่องจากหลักสูตรของภาควิชามีการปรับปรุง พัฒนาอย่างต่อเนื่องให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เศรษฐกิจและเทคโนโลยี อีกประการหนึ่งอาจารย์ในภาควิชาได้ศึกษาวิชาการศึกษา ย่อมเข้าใจเทคนิควิธีสอนเป็นอย่างดีจึงไม่มีปัญหาในการถ่ายทอดเทคนิควิธีสอนควบคู่กับเนื้อหาวิชาต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับกอร์ดอน (Gordon, 1971) พบว่า ความสามารถของครูในด้านการสอนมีความเข้าใจในกระบวนการเรียนการสอน เช่น ทฤษฎีการเรียนรู้ กระบวนการทำงานเป็นกลุ่ม เข้าใจการจัดการศึกษาของชาติ มีทักษะการสอน

ส่วนทัศนคติของนิสิตต่อหลักสูตร-การสอนอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ การจัดการเรียนการสอนโดยมีวิชาเลือกให้เรียนน้อย อาจารย์ไม่ค่อยมีผลงานทางวิชาการ เช่น การวิจัย ตำรา และเอกสารประกอบการสอน ทั้งนี้อาจเนื่องจากอาจารย์มีภาระงานสอนในชั้นเรียนและเป็นอาจารย์นิเทศนิสิตฝึกสอน จึงไม่ค่อยมีเวลาในการทำผลงานทางวิชาการ ซึ่งไม่สอดคล้องกับภาพลักษณ์ของอาจารย์ จากข้อสรุปของทบวงมหาวิทยาลัย (ม.ป.ป., หน้า 39) พบว่า อาจารย์มหาวิทยาลัยเขียนตำราหรือผลงานทางวิชาการออกเผยแพร่

ข้อเสนอแนะของนิสิตเกี่ยวกับหลักสูตร-การสอน พบว่า ควรเปิดวิชาเลือกให้มากขึ้น และเน้นการเรียนการสอน โดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ซึ่งตรงกับทัศนคติของนิสิตเกี่ยวกับการเปิดวิชาเลือกให้น้อยไม่ตรงกับความต้องการของนิสิต อาจเนื่องจากการเปิดวิชาเลือกมักจะขึ้นอยู่กับอาจารย์ผู้สอนเป็นหลัก จึงไม่มีวิชาเลือกอื่นให้เลือกเรียนตามความต้องการ

3. จากการเปรียบเทียบทัศนคติของนิสิตที่มีต่อภาพลักษณ์ของอาจารย์ด้านบุคลิกภาพและหลักสูตร-การสอนระหว่างนิสิตปริญญาตรีปัจจุบันและศิษย์เก่า นิสิตปริญญาโทปัจจุบันและศิษย์เก่า ปรากฏว่าไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องจากนิสิตทุกเพศ ทุกระดับ และประเภทมีความคิดเห็นตรงกัน อาจารย์ผู้สอนทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาโทส่วนมากในภาควิชาหลักสูตร

และการสอนมีโอกาสดำเนินชีวิตทั้งระดับปริญญาตรีและปริญญาโท จึงไม่ทำให้ทักษะของนิสิตที่มีต่อบุคลิกภาพของอาจารย์และหลักสูตร-การสอนแตกต่างกัน ส่วนที่พบนิสิตปริญญาตรีศิษย์ปัจจุบันและศิษย์เก่ามีทักษะแตกต่างกันนั้น อาจเป็นเพราะนิสิตปริญญาตรีแบ่งออกเป็นวิชาเอกหลายวิชา เช่น การประถมศึกษา สังคมศึกษา ภาษาไทย ภาษาอังกฤษ คณิตศาสตร์ เคมี ชีววิทยา เป็นต้น วิชาส่วนหนึ่งสอนโดยอาจารย์สังกัดคณะอื่น และวิชาการศึกษามีการจัดการเรียนการสอนแตกต่างกัน จึงทำให้นิสิตมีความคิดเห็นเกี่ยวกับบุคลิกภาพของอาจารย์และหลักสูตร-การสอนแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยพบว่า ภาพลักษณ์ของภาควิชาหลักสูตรและการสอนตามทักษะของนิสิตอยู่ในระดับที่ควรได้รับการพิจารณาปรับปรุงให้ดีขึ้นมีดังต่อไปนี้

1. อาจารย์ควรแสดงให้เห็นนิสิตเป็นตัวอย่างในด้านความยุติธรรม การแสดงอารมณ์ การรักษาความลับของศิษย์ ความจริงใจให้คำปรึกษา ยึดมั่นในศีลธรรมอันดี ในการพัฒนาหรือปรับปรุงด้านบุคลิกภาพอาจทำได้โดยมีการประเมินจากนิสิต เพื่อนำมาพิจารณาปรับปรุงตนเองอย่างต่อเนื่อง

2. ควรส่งเสริมให้อาจารย์ในภาควิชาได้พัฒนาการเรียนการสอน โดยศึกษาค้นคว้าวิจัยเพื่อสร้างผลงานทางวิชาการให้มากขึ้น เช่น การเขียนตำรา เอกสาร ประกอบการสอน การวิจัยเพื่อเผยแพร่ผลงานทางวิชาการแก่ชุมชน ซึ่งอาจารย์จะมีตำแหน่งทางวิชาการเป็นผู้ช่วยศาสตราจารย์ รองศาสตราจารย์ และศาสตราจารย์ เพิ่มขึ้น นอกจากนั้นควรพิจารณาเปิดวิชาเลือกเพื่อให้นิสิตได้เลือกเรียนมากขึ้น ไม่ควรเปิดวิชาเลือกตามความรู้ความถนัดของอาจารย์ประจำที่มีอยู่ในภาควิชาอย่างเดียว ถ้าหากจำเป็นอาจใช้อาจารย์พิเศษในวิชาที่เปิดใหม่เพื่อให้นิสิตมีโอกาสเรียนกับอาจารย์ที่มีความรู้ ประสบการณ์ และมีชื่อเสียง

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนในคณะต่าง ๆ ในมหาวิทยาลัยบูรพา เพื่อนำมาพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความต้องการของนิสิตทั้งระดับปริญญาตรี ปริญญาโท และปริญญาเอก ทั้งภาคปกติและภาคพิเศษ เพื่อนำมาวิเคราะห์ในการพัฒนาระบบการจัดการศึกษาในมหาวิทยาลัย

3. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความต้องการทางวิชาการของอาจารย์ในแต่ละคณะ เพื่อนำมาพิจารณาปรับปรุงระบบการบริหารวิชาการของมหาวิทยาลัย